

Золенко І.,

студент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Хом'як І.В.,

к.б.н., доц. доцент кафедри екології та географії

Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ *TUSSILAGO FARFARA* L. З МЕТОЮ ТЕРАТРАНСФОРМАЦІЇ ТА РЕКУЛЬТИВАЦІЇ

Під час досліджень в рамках наукового консультування процесу екологічного аудиту, було зафіксовано деякі особливості формування рослинних угруповань на порушених або новоутворених субстратах. На відвалі покривних порід в Новогородецькому родовищі гранітів ми спостерігали такий набір рослинних угруповань:

Phragmiti-Magnocaricetea Klika in Klika et Novak 1941: Phragmitetalia Koch 1926: Phragmition Koch 1926: Phragmitetum australis Savič 1926, Typhetum angustifoliae Pignatti 1953.

Artemisietea vulgaris Lohmeyer et al. ex von Rochow 1951: Agropyretalia intermedio-repensis Th.Müll et Görs 1969: Poo compressae-Tussilaginetum farfarae R. Tx. 1931; Onopordetalia acanthii Br.-Bl. et Tx. ex Klika et Hadač 1944: Arction lappae R.Tx 1937.; Echio-Verbascetum Sissingh 1950; Onopordion acanthii Br.-Bl et al. 1926.; Onopordetum acanthii Br.-Bl 1926.

Bidentetea tripartiti Tx. et al. ex von Rochow 1951: Bidentetalia tripartiti Br.- Bl. et R. Tx. ex Klika et Hadač 1944: Bidentetion tripartiti Nordhagen ex Klika et Hadač 1944: Polygonetum hydropiperis Passarge 1965, Bidentetum tripartitae Miljan 1933.

Тоді як на схилах в березівському гранітному кар'єрі фітоценологічне різноманіття було набагато нижче. Його синтаксономічна схема складалася із двох асоціацій одного класу:

Artemisietea vulgaris Lohmeyer et al. ex von Rochow 1951: Agropyretalia intermedio-repensis Th.Müll et Görs 1969: Convolvulo-Agropyron repentis Görs 1966: Agropyretum repentis Felföldy 1942, Poo compressae-Tussilaginetum farfarae R. Tx. 1931.

У результаті відновлення природної рослинності формуються угруповання, які відповідають різним стадіям автогенної сукцесії. На межі із діючою промисловою зоною спостерігаються ценози асоціації *Poo compressae-Tussilaginetum farfarae* (клас *Artemisietea vulgaris*). Вони розташовані переважно на недавно створених схилах відвалів породи. Проективне покриття таких угруповань коливається від 20% до 60%. Його основу складає *Tussilago farfara* L. Наступна стадія представлена угрупованнями *Agropyretum repentis* (клас *Artemisietea vulgaris*). Такі ценози досить малочислені і розташовані вузькими смужками переважно вздовж ґрунтових доріг.

Однак, у обох випадках тут формувалися на більш пізніх стадіях автогенної сукцесії такі угруповання:

Epilobietea angustifolii Tx. et Preising ex von Rochow 1951: Galeopsio-Senecionetalia sylvatici Passarge 1981: Fragarion vescae Tüxen ex von Rochow 1951: Rubo idaei-Sambucetum ebuli Jarolimek et al. 1997; Epilobion angustifolii Oberd. 1957: Rubo-Chamaenerietum angustifolii Hadač et al. 1969, Rubetum idaei Gams 1927, Calamagrostietum epigii Juraszek 1928.

Robinietea Jurco ex Hadač et Sofron 1980: Cheledonio-Robinietalia Jurco ex Hadač et Sofron 1980: Chelidonio-Acerion negundo L. Ishbirdin et A. Ishbirdin 1991: Cheledonio-Aceratum negundi L. Ishbirdin et A. Ishbirdin 1991, Poo nemoralis- Carpinetum Kramarets et V.Sl.1995; Sambucetalia racemosae Oberd. ex Doing 1962: Sambuco-Salicion capreae Tx. et Neum et Oberd.1957.; Salicetum capreae Schreier 1955.

У обох випадках серед піонерної рослинності домінувала *Tussilago farfara* L. Цей вид традиційно зустрічається на дні канав, ярів, балок, берегів струмків. Він добре переносить затінення але цвіте за стратегією весняних ефемероїдів одразу після сходження снігу. Він є характерним, діагностичним та домінуючим видом в асоціації рослинних угруповань *Poo compressae-Tussilaginetum farfarae*. У нашому випадку він активно поширювався на відкритих ділянках, за рахунок специфічності утвореного субстрату. Дрібні частки покривних порід спресовуючись порушували дренаж води, що призводило до постійного їхнього перезволоження. На затінених (північних схилах) таких відвалів проективне покриття виду досягало 75-90% і займало суцільні масиви площею понад 200 м². Такі властивості цього виду роблять його перспективним для застосування в комплексній рекультивациі та тератрансформації.